

LERAARSHIP EN ONTWIKKELING VAN HET BEROEP:

Leraren aan het woord

Voorwoord

Het beroep leraar en de ontwikkeling daarvan staan volop in de belangstelling. Meer dan ooit maakt het beroep van leraar een verre- en verdergaande professionalisering door.

Dit is niet verwonderlijk. Leraren spelen immers een centrale rol bij het leren van leerlingen en de kwaliteit van het onderwijs. Zij hebben een doorslaggevende invloed op de ontwikkeling en loopbaanmogelijkheden van leerlingen en studenten

Het is dan ook van groot belang om te weten hoe leraren op dit moment aankijken tegen het leraarschap en hoe zij verwachten dat het beroep zich zal ontwikkelen. Daarom heeft de AOb 57 leraren uit het PO, VO, (V)SO, MBO en HBO gevraagd naar hun visie op het leraarschap en de ontwikkeling van hun beroep.

Met dit visiestuk willen deze leraren laten zien hoe zij zelf tegen (de toekomst van) hun beroep aankijken en wat dit eventueel betekent voor scholen, lerarenopleidingen beroeps- en vakorganisaties en (nieuwe) wet- en regelgeving.

We hopen en verwachten dat de visie van deze leraren leerzaam en inspirerend is voor collega-leraren, directeuren, teamleiders, directeuren, bestuurders, beleidsmakers en politici. Ook denken we dat het visiedocument ter inspiratie kan dienen bij het vormen van nieuw beleid en nieuwe wet- en regelgeving.

In dit stuk leest u de gezamenlijke visie van:

John (VO), Mohamed (VO), Ruby (PO), Marzena (VO), Elly (VO), Marion (PO), Carmen (PO), Marleen (PO), Bernadette (MBO), Anton (MBO), Loesanne (MBO), Peter (MBO), Jan (MBO), Jacqueline (PO), Koos (PO), Gwendolyn (PO), Mohammed (PO), Marjen (PO), Maria (VO), Madelon (PO), Brit (PO), Monique (VO), Sjoerd (HBO), Rosalinde (PO), Laura (PO), Gine (MBO), Bert (HBO), Philip (PO), Tom (MBO), Femke (MBO), Jelle (MBO), Youri (VO), Suzanne (PO), Hanny (MBO), Dineke (PO), Hilbert (VO), Brigitte (PO), Thea (MBO), Peter (VO) Menno (PO), Marinus (VO), Lucienne (VO), Janneke (PO), Wouter (VO), Jan Willem (PO), Jens (VO), Lida (MBO), Peter (VO), Marjan (PO), Elly (VO), Simon (MBO), Miljenko (VO), Annemarie (PO), Inge (VO), Petra (PO), Peter (VO) en Ineke (PO)

We wensen u veel leesplezier!

Samenvatting

De AOb heeft 57 leraren geïnterviewd over hun visie op (de toekomst van) het leraarschap. Deze leraren kwamen gezamenlijk tot de volgende belangrijkste punten:

Het leraarschap is veelzijdig

Het leraarschap is veelzijdig: de leraar is onderwijzer, coach, motivator, draagt kennis over maar ook normen en waarden. De kern van het beroep blijft volgens leraren echter wel pedagogiek, didactiek en vakinhoudelijke kennis.

Leraren ervaren dat er steeds meer een beroep gedaan wordt op de socialiserende rol van de leraar. Deze verwachtingen overtreffen vaak de rol die leraren voor zichzelf weggelegd zien. De interactie met leerlingen is essentieel voor het beroep. Het is belangrijk dat een leerling goed onderwijs krijgt, ongeacht de financiële situatie thuis. De leraar heeft daarnaast een specifieke taak in een sterk individualiserende samenleving. Daarin leert hij zijn leerlingen samen leven en samen leren. Hij zet in op het bevorderen van interactie.

Alle leraren zijn het er over eens dat als je voor de klas staat je een volwaardige leraar moet zijn: bevoegd en minimaal hbo-niveau. De leraar weet de route om te komen tot het leerresultaat en grijpt middelen aan om het leerwerk te analyseren. Je hebt als leraar dus veel analytisch vermogen nodig. Leraren ervaren op dit moment weinig ruimte voor persoonlijke ontwikkeling.

Het beroep leraar in de toekomst

Over 15-20 jaar zal de leraar op de meeste scholen nog meer coachend bezig zijn en leerlingen op hun leerlijn begeleiden. Dit betekent minder klassikaal onderwijs, maar een sterkere pedagogische individuele begeleiding. De leraar zal veel minder nodig zijn om kennis aan te rei-

ken, wel om leerlingen te leren deze kennis op waarde te schatten. Ditzelfde geldt voor het omgaan met een stortvloed aan media. Leraren onderstrepen dat ICT een middel is en geen doel en dat de inzet ervan alleen een meerwaarde heeft als het bijdraagt aan een verbeterde leeromgeving. Leraren verwachten dat fysieke interactie in het onderwijs altijd belangrijk zal blijven. Over ontwikkelingen als de toename van privéscholen en schaduwonderwijs maken leraren zich grote zorgen.

Aanbevelingen

Hoewel leraren voordelen zien van hybride leraarschap wijzen zij er op dat fulltimers hard nodig om het beroep goed te kunnen uitvoeren. Als er veel hapsnap /losse baantjes bijkomen vrezen leraren dat dit ten koste zal gaan van de kwaliteit van onderwijs. Daarnaast wijzen leraren er op dat ook ruimte voor stages voor leraren buiten het onderwijs zelf er toe kunnen leiden dat leraren ook met goede en aansprekende voorbeelden kunnen komen in de les. Of zoals zij dat noemen: hybride in kennis. In de lerarenopleidingen zou meer aandacht moeten komen voor de verschillende facetten van het leraarschap. Daarnaast vraagt het beroep om constante bijscholing waar ruimte voor moet worden gemaakt. Leraren zouden meer vrijheid willen m.b.t. lessen en lokalen. Alleen dan kunnen ze echt het maatwerk bieden wat ze zouden willen, gedifferentieerd kunnen lesgeven en de leerling daadwerkelijk centraal kunnen stellen. Nu staat nog te vaak het rooster centraal. Als de leraar verder niet meer invloed krijgt binnen de scholen is deze straks nog wel pedagogisch bekwaam maar verworpen tot een uitvoerder van ideeën van anderen.

Inleiding

Leraar zijn doet er toe. Diverse onderzoeken tonen keer op keer aan dat goed onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de leraar. Vakkennis, pedagogische kwaliteiten en de wijze waarop de leraar zijn kennis en kunde overbrengt zijn van grote invloed op de resultaten van leerlingen. Daarmee speelt de leraar een bepalende rol bij de inhoud van het onderwijs en bij de vorming van leerlingen tot zelfstandige en verantwoordelijke mensen in onze maatschappij.

Waarom kiezen mensen er voor om leraar te worden? Waarom willen leraren voor de klas staan en blijven staan? Wat is de kern van hun beroep? Hoe zal het beroep zich de komende jaren ontwikkelen? Wat betekent dit voor scholen en lerarenopleidingen?

Zo maar wat vragen die centraal staan in de diverse beroepsbeelden van de leraar die de afgelopen tijd verschenen zijn.

Wat opvalt is dat over deze vragen leraren zelf niet of nauwelijks aan het woord (mogen) komen. Dit is vreemd omdat juist leraren zelf elke dag ervaren wat het betekent en vraagt om leraar te zijn. Ook weten zij als geen ander in welke richting het beroep zich ontwikkelt.

De AOb heeft er daarom voor gekozen om 57 leden te interviewen over hun visie op het leraarschap. Dit betekent dat met 57 leraren, werkzaam in het PO, VO, (V)SO, MBO en HBO, het gesprek is gevoerd over de volgende drie vragen:

Wat is op dit moment de kern van hun beroep?

Hoe ziet het beroep er over 15-20 jaar uit?

Wat betekent dit voor scholen, lerarenopleidingen, vakbonden en vakorganisaties?

Op basis van de gesprekken is dit visiestuk opgesteld. Daarin wordt op systematische wijze de overkoepelende visie van deze 57 leraren uiteen gezet. Waar mogelijk (en betekenisvol) wordt daarbij aangegeven of er verschillen zijn tussen de visies van leraren uit verschillende sectoren.

1.

De kern van het beroep leraar

Wat spreekt mensen aan om voor het onderwijs te kiezen? Wat maakt het beroep van leraar de moeite waard? Waarom staan zo veel leraren elke dag en elk jaar weer met plezier en passie voor de klas? En vooral: Waarom willen ze onderwijs geven en blijven geven?

Het antwoord is dat leraren betrokken zijn bij hun leerlingen. Leraren vinden het verzorgen van onderwijs uitdagend en betekenisvol. Ze vinden het vormen, ontwikkelen, kneden, opleiden en laten groeien van hun leerlingen en studenten interessant en uitdagend. Of dit nu lesgeven in groep 3 is of juist in groep 8, in Frans of in scheikunde, in sociale geografie of in kunstgeschiedenis, in het aanbrenge van dakcomponenten of in de kunst van de patisserie. Ze vinden het waardevol om kennis en vaardigheden over te dragen, maar ook normen en waarden.

Voor leraren is het daarbij erg belangrijk dat zij voor de klas zichzelf kunnen zijn, dat zij met elkaar kennis kunnen delen en binnen de school een gezamenlijk cultuur kunnen ontwikkelen.

Binnen de kaders van de school vinden ze het belangrijk om zelf te bepalen hoe zij precies werken. Zij kunnen immers zelf het best inschatten hoe zij met hun leerlingen de leerdoelen kunnen bereiken.

Veelzijdig leraarschap

Kern van het beroep leraar is volgens leraren het onderwijzen van anderen. Of het nu gaat om veters leren strikken, het oplossen van wiskundige problemen, ringzwaaien, het kennen van de laatste spuittechnieken of de fijne kneepjes van hospitality management.

Vrijwel alle leraren zijn het er over eens dat de eendimensionale leraar die 'voor de klas alleen zijn ding doet' aan het verdwijnen is. Het beroep is veelzijdig: de leraar is onderwijzer, coach, motivator, draagt kennis over maar ook normen en waarden. De leraar is iemand die zijn leerlingen in de breedste zin van het woord begeleidt op weg naar volwassenheid.

De kern van het beroep blijft volgens leraren echter wel pedagogiek, didactiek en vakinhoudelijke kennis. Ofwel: leraren moeten voldoende kennis en overzicht van de leerstof hebben, voldoende vaardigheden om deze over te brengen en een daar bijhorende attitude. Die attitude is volgens leraren een innerlijke gedrevenheid om goed

onderwijs te realiseren en het beste te bieden aan de leerlingen.

Ook het motiveren van leerlingen is een essentieel onderdeel van het leraarschap. Daarnaast moet een leraar een inschatting kunnen maken van wat een leerling kan en wil zodat hij leerlingen verder kan helpen op hun pad van leren. Ook moeten leraren onverwachte situaties kunnen inschatten en initiatief kunnen nemen.

Socialisatie

Persoonlijke vorming, burgerschap en opvoeding voeren binnen het onderwijs steeds meer de boventoon. Leraren ervaren dat er steeds meer een beroep gedaan wordt op de socialiserende rol van de leraar. Deze verwachtingen overtreffen vaak de rol die leraren voor zichzelf weggelegd zien. De leraren vinden niet dat ze daarvoor opgeleid of voldoende toegerust zijn.

Leraren hebben te maken met leerlingen met uiteenlopende achtergronden en startposities. Leerlingen die vanuit huis weinig sociale vaardigheden meekrijgen krijgen vragen veel meer van de coachende en socialiserende rol van de leraar.

Leraar zijn gaat daarom ook over het overdragen van normen en waarden. Werken aan de burgerschapsvaardigheden van leerlingen. Het vormen van de schakel tussen de ene generatie en de andere. De leraar is voor zijn leerlingen daarmee een moreel kompas.

In het (voorbereidend) beroepsonderwijs hebben leraren daarnaast ook nog de belangrijke taak van 'professionele socialisatie'; de professionele waarden en normen van het toekomstige beroep doorgeven. Op deze manier dragen leraren er aan bij dat leerlingen worden opgeleid tot kritische beroepsbeoefenaars.

Leraren ervaren dat er in de samenleving en bij de politiek weinig aandacht of erkenning is voor wat het betekent voor de uitvoering van hun beroep wanneer de balans tussen de didactische kant en de socialiserende kant verstoort raakt. Scholen met veel achterstandsl leerlingen of klassen die (door passend onderwijs) grotendeels bestaan uit leerlingen die binnen het autistisch spectrum vallen, vragen veel meer van de coachende en socialiserende rol van de leraar. Wanneer leraren hier niet voor opgeleid zijn, kan dit leiden tot onmacht en ontevredenheid. Tegelijkertijd

tijd erkennen leraren, door de tweedeling die in het onderwijs steeds sterker wordt, de noodzaak om deze rollen op zich te nemen.

De kwaliteit van de leraar

Alle leraren zijn het er over eens dat als je voor de klas staat je een volwaardige leraar moet zijn: bevoegd en minimaal hbo-niveau. Daar moet volgens leraren echt aan worden vastgehouden. Zij vinden dat leerlingen daar recht op hebben. De leraar moet echt boven zijn vak staan. Iets waar zij-instromers volgens hen vaak veel moeite mee hebben. Een leraar moet beschikken over uitstekende pedagogische en didactische vaardigheden. Op het moment dat je deze vaardigheden niet beheerst, ga je het niet redden als leraar.

Tegelijk is de leraar geen pedagogisch medewerker. Leraar zijn is veel meer. Als leraar ben je aan het sturen, aan knoppen aan het draaien, om de leerling steeds verder te ontwikkelen. De leraar weet de route om te komen tot het leerresultaat en grijpt middelen aan om het leerwerk te analyseren. Je hebt als leraar dus veel analytisch vermogen nodig.

Leraren in het PO geven verder aan dat niet alle leraren alle vakken kunnen geven. Zij pleiten dan ook voor meer inbreng van goede vakleraren. Deze zijn de afgelopen jaren steeds meer verdwenen, maar ze kwamen de kwaliteit zeker ten goede. Wel moet de basis in het PO blijven liggen bij één leraar voor de klas.

In het (voorbereidend) beroepsonderwijs is het van belang dat de leraar goed kan aansluiten bij het (toekomstig) beroepenveld van de leerling.

Het leren van leerlingen

Een goede leraar inspireert zijn leerlingen om steeds te reiken naar een niveau hoger. De interactie met een groep leerlingen is dan ook essentieel voor het beroep. Het is belangrijk dat een leerling goed onderwijs krijgt, ongeacht de financiële situatie thuis.

Leerlingen moeten leren leren. Leerlingen willen vaardigheden leren en leiderschap ontwikkelen. Er wordt ook steeds meer zelfreflectie van leerlingen verwacht. Het onderwijs maakt nu meer verbindingen met de wereld daarbuiten en de leraar vormt de spil in al die verbindingen. Dit maakt de rol van leraar uitdagender dan ooit. Het is daarbij belangrijk dat leerlingen zich prettig en veilig voelen in de groep. Je kunt pas leren als je goed in je vel zit. Leren dat je er mag zijn en dat je mag zijn wie je bent, maar moet je als leraar ook voor zorgen. Werken aan groepscohesie is dan ook een belangrijke taak van de leraar. De leraar heeft daarnaast een specifieke taak in een sterk individualiserende samenleving. Daarin leert hij zijn leerlingen samen leven en samen leren. Hij zet in op het bevorderen van interactie. Niet alleen tussen de leraar en de groep, maar ook tussen leerlingen onderling. Leraren

hebben het gevoel dat in een sterk gedigitaliseerde samenleving de ontmoeting op school steeds belangrijker wordt.

Tegelijkertijd is dit ook lastiger geworden. Leraren zien veel meer gedragsproblemen en leerlingen met autisme dan vroeger. Het is volgens leraren ook problematisch dat zoveel mogelijk leerlingen in het reguliere onderwijs-systeem moeten worden ingepast. Niet iedereen is daar het beste op z'n plek. Verder hebben leraren vaker dan vroeger te maken met klachten van ouders, soms op het intimiderende af.

De opleiding van leraren

Leraren geven aan dat er steeds meer gemorreld wordt aan het fundament van het leraarschap. Zij vinden het onverantwoord dat leraren na anderhalf jaar of korter al voor de klas komen te staan. Daarnaast vinden zij een diploma als 'startbewijs' erg belangrijk, er moet bij nieuwe leraren ook een grondhouding zijn om te blijven ontwikkelen.

Lerarenopleidingen slagen er volgens niet altijd even goed in om de aankomende leraren voor te bereiden op de verschillende rollen die er van hen worden verwacht in de praktijk. Voor het PO en VO zou er bijvoorbeeld meer moeten worden ingezet op de vaardigheden om met ouders om te gaan.

Professionele ontwikkeling

Leraren vinden het belangrijk dat zij de ruimte te krijgen om mee gaan in de ontwikkeling die het beroep door-maakt. Er is te weinig ruimte voor de ontwikkeling van de leraar. Zij hebben het gevoel dat leraren nieuwe materia-len en ontwikkelingen onvoldoende gebruiken omdat ze niet de tijd hebben om te leren hoe deze goed toegepast kunnen worden in hun onderwijs.

Daarbij is het wel belangrijk dat je als leraar de vrijheid hebt om als professional én jezelf te kunnen ontwikkelen. Het is belangrijk om deze ruimte te krijgen. Je moet niet teveel in het keurslijf gedwongen worden. De kernvraag is: Waar ben ik goed in en waar wil ik beter in worden?

Leraar zijn is niet...

Wat hoort volgens leraren niet bij hun beroep (maar moeten ze maar al te vaak wel doen)? Het schoonhouden van de school en de kantine en het aanspreken van leerlingen hierop. Daarvoor vinden zij het beroep te zwaar voor en de pauzes te kort. Daar moeten anderen voor worden ingezet. Ook hebben leraren het idee dat ze soms worden gezien als veredelde kinderopvang waar veel van geëist wordt maar niet de faciliteiten er bij geleverd worden. Daarnaast lopen leraren soms aan tegen het doorgeslagen geloof in de maakbaarheid van de samenleving. Zij moeten alles uit de leerling halen, ook dat wat er niet in zit. In het basisonderwijs moet dat minimaal tot een havo-advies lei-

den. Lukt dit niet dan zoekt men het in schaduwonderwijs buiten de school. Leraren hebben daarbij het gevoel dat sinds scholen zich meer zijn gaan profileren, de maakbaarheidsgedachte nog sterker is geworden.

Rol van team- en schoolleiders

Leraren wijzen er op dat team- en schoolleiders belangrijk zijn voor het verwezenlijken van de juiste voorwaarden voor de leraar om zijn werk te kunnen. Zij stellen dat een voorwaarde voor het beroep goed leiderschap is. Daarbij merken ze op dat school- en teamleiders de grenzen van de leraar moet respecteren en tegelijkertijd er voor moet zorgen dat de leraar voldoende ruimte heeft om zijn be-roep goed te kunnen uitvoeren.

2.

De ontwikkeling van het beroep leraar

Leraren verwachten dat de komende 15 tot 20 jaar het onderwijs de nodige veranderingen zal doormaken. Op de meeste scholen zal de leraar nog meer coachend bezig zijn en leerlingen op hun leerlijn begeleiden. Dit betekent minder klassikaal onderwijs, maar een sterkere pedagogische individuele begeleiding. Meer vanuit de behoefte van elke leerling en leerlingen meer eigenaar laten zijn van het leerproces. De leraar zal zich meer ontwikkelen tot educatieve coach.

Leraren verwachten ook dat jaargroepen minder zullen voorkomen en dat leerlingen zullen worden samengevoegd op basis van ontwikkeling. Ze verwachten dat je als leraar veel meer vanuit je eigen talent bij verschillende groepen zal gaan lesgeven. Daarbij zou overigens ook ruimte moeten zijn dat een leerling, indien nodig, een half jaartje langer of korter in de klas mag blijven zitten.

Het belang van kennis

Volgens vrijwel alle leraren blijft kennis (en dus kennisoverdracht) nu en in de toekomst van groot belang. Zij stellen echter wel dat onderwijs een overgangsfase doorgaat. Van oudsher was vooral kennisoverdracht belangrijk. De leraar was de persoon bij uitstek hiervoor. Nog niet zo heel lang geleden lag het accent voornamelijk op het voorbereiden op examens. Nu is vrijwel alle kennis via andere kanalen te verkrijgen. Je hebt daar geen leraar meer voor nodig om het aan te reiken, wel om leerlingen te leren deze kennis op waarde te schatten.

Bij kennisoverdracht blijft dan ook een leraar nodig. Misschien wordt de meerwaarde van menselijke interactie zelfs wel groter.

Leraren in het (voorbereidend) beroepsonderwijs verwachten dat ook over 15 of 20 jaar vakkennis nog steeds erg belangrijk zal zijn.

Mediawijsheid

Leraren stellen vast dat de invloed van media op het onderwijs steeds groter wordt. Zo wordt gesteld: vroeger kwam je er niet eens achter als er ergens op de wereld een aardbeving was geweest. Nu is het zo dat je drie minuten later al weet dat er iemand van het balkon in de Tweede Kamer is gesprongen. Deze ontwikkeling doet ook heel veel met het onderwijs. Leraren zien dit dan ook als een

van de (toekomstige) opdrachten van de leraar om leerlingen te leren omgaan met deze stortvloed aan media.

ICT en Techniek

Volgens leraren geven nieuwe technieken op termijn de mogelijkheid om op afstand of met kleinere groepen te werken. Tegelijkertijd geven zij aan dat het besef steeds verder zal groeien dat menselijk contact toch belangrijk is. Daarnaast werken tablets niet bij bijvoorbeeld vaardigheidslessen.

Leraren onderstrepen dat ICT een middel is en geen doel en dat het alleen een meerwaarde heeft als het bijdraagt aan een verbeterde leeromgeving. Wellicht zal in de toekomst ICT ook beter kunnen worden ingezet om ontwikkelingen van leerlingen beter in kaart te brengen en leerresultaten beter te analyseren.

Ook zien zij dat leerlingen niet altijd even goed kunnen omgaan met de mogelijkheden die ICT biedt en dat er ook een taak bij de leraar ligt om hen te leren daar mee om te gaan.

Afstandsleren

Leraren hebben niet veel vertrouwen in de toekomst van afstandsleren. Leerlingen zullen dat volgens hen niet zien als de meest ideale manier om les te krijgen. Leren op afstand is niet sociaal en past niet bij leeftijd van leerlingen. Leerlingen hebben behoefte aan fysieke interactie. Schriftelijke opleidingen op afstand worden steeds minder populair en kennen veel afhakers. Het reguliere onderwijs moet geen LOI worden. Door online leren doe je leerlingen tekort. Coaching en instructie zal nodig blijven en dus ook het contact met leraren en medeleerlingen.

Ontwikkelingen in het beroepsonderwijs

Leraren uit het beroepsonderwijs stellen vast dat in de toekomst een aantal beroepen wel en niet meer zal bestaan. Techniek-leraren en ICT-leraren zullen met veel verandering te maken krijgen. Ook in de zorg zullen leraren (en leerlingen) meer met robotica te maken krijgen. Ook zullen leraren zich meer richten op technologie binnen de zorg. Veel minder handjes aan bed, veel meer verpleegkundig technische handelingen. Mede daarom stellen leraren dat contact en feeling met het werkveld houden

3.

Aanbevelingen voor de toekomst

van groot belang is.

In de toekomst moeten alle betrokken partijen in het onderwijs er scherp op toezien dat veranderingen in het onderwijs ook echt tot verbeteringen leiden. Veranderen om het veranderen heeft volgens leraren vaak eerder een negatief effect. Leraren wijzen er op dat leerlingen geen proefkonijnen zijn en dat er daarom niet zo maar geëxperimenteerd kan worden.

Over ontwikkelingen als de toename van privéscholen en schaduwonderwijs maken leraren zich grote zorgen. Dit zijn volgens hen ontwikkelingen die de tweedeling (lees: kansengelijkheid) verder gaan versterken. De huidige ontwikkeling van categorisering en een sterkere scheiding naar onderwijstypen zijn vooral goed voor de elite en dienen volgens hen geen breder maatschappelijk belang.

Een baan naast het leraarschap?

Leraren die een baan naast het leraarschap hebben kunnen daar soms extra motivatie uithalen. Ook is het voor

sommigen buiten het onderwijs een mogelijkheid om een tijdje met jongeren te werken. Verjonging op deze manier zien sommige leraren als welkom en verfrissend. Leraren met een baan naast het leraarschap die (praktijk)voorbeelden zo uit hun mouw kunnen schudden zijn welkom. Leraren maken zich echter ook zorgen over deze groep (die ook wel als hybride-leraren worden omschreven). Sommigen zien het als een devaluatie van het leraarschap. Alsof iedereen zomaar even het leraarschap er bij kan doen. Zij vinden dat deze leraren ook aan alle kwaliteitstandaarden moeten voldoen. Verder wordt aangegeven dat deze leraren vaak wel veel vakkennis hebben, maar dat het hen soms ontbreekt het aan pedagogische en didactische kwaliteiten. Daarnaast onderschatten mensen vaak de zwaarte van het leraarschap. Veel studenten en startende leraren hebben al last van burn-out verschijnselen. Ook vrezen sommige leraren dat deze leraren (mede vanwege hun parttime aanstelling) alleen nog maar leuke dingen hoeven te doen (de lessen). En dat de rest dan overblijft voor de mensen die 'echt' leraar zijn. Als fulltime

leraar ben je er immers tien dagdelen. Fulltimers zijn hard nodig om het beroep goed te kunnen uitvoeren. Als er veel hapsnap /losse baantjes bijkomen vrezende leraren dat dit ten koste zal gaan van de kwaliteit van onderwijs. Daarnaast wijzen leraren er op dat ook ruimte voor stages voor leraren buiten het onderwijs zelf er toe kunnen leiden dat leraren ook met goede en aansprekende voorbeelden kunnen komen in de les. Of zoals zij dat noemen: hybride in kennis.

Verbeter opleidingen

Volgens leraren moet er in de lerarenopleidingen meer aandacht komen voor de vele facetten van het leraarschap. Ook moet er binnen de lerarenopleidingen meer aandacht komen voor het lesgeven met interactieve middelen. Leraren wijzen er daarnaast op dat het beroep van leraar vraagt om constante bijscholing.

Leraren uit het mbo geven aan dat een aparte lerarenopleiding voor mbo-docenten zeker een meerwaarde zou hebben. Dit omdat het mbo echt een andere sector is dan het voortgezet onderwijs. Daarom moet je kennis hebben van welke mogelijkheden er op het mbo zijn, kennis van de werkvelden die vertegenwoordigd zijn in het mbo en specifieke didactiek en vakkenkennis.

Stel onderwijs centraal

Leraren geven aan dat zij graag zouden zien dat scholen hun onderwijs anders zouden organiseren. Nu is vaak het rooster leidend voor het onderwijs en niet (het belang van) de leerling. Leraren zouden meer vrijheid willen m.b.t. lessen en lokalen. Alleen dan kunnen ze echt het maatwerk bieden wat ze zouden willen, gedifferentieerd kunnen lesgeven en de leerling daadwerkelijk centraal kunnen stellen. Op dit moment is het voor leraren erg lastig om af te wijken van de vaste paden omdat het leidt tot veel nervositeit binnen de organisatie.

Leerlingen hebben recht op goede leraren, goed onderwijs en goede schoolgebouwen. Het geld binnen de school moet dan ook echt daaraan besteed worden. Zo kunnen gebouwen en faciliteiten daadwerkelijk voorbereid zijn voor het onderwijs van de toekomst. Dat is nu maar al te vaak niet het geval. Zo beschikken sommige leraren nog steeds niet over een digibord.

Tijd en middelen voor de leraar

Leraren geven aan dat ze in de toekomst vooral behoefte hebben aan tijd. Tijd zodat ze eindelijk eens hun werk zo goed kunnen doen zoals ze dat zelf willen. Tijd ook om alles naast het lesgeven goed te doen. Er gaat veel tijd naar externe en interne overleggen, overleg over leerlingen met een extra hulpbehoefte. Gesprekken met ouders en het lezen en beantwoorden van mails. Tijd (en geld) is ook nodig om de professionalisering van leraren up to date kunnen houden. Financiering daarvoor is nu nog te veel gericht op

het krijtje voor het bord en niet op de nieuwe digitale en technische mogelijkheden. Daarnaast lijken professionaliseringsuren soms te 'verdampen'. Misschien is het daarom toch ook goed om geld te oormerken. Of een hoeveelheid van je aanstelling reserveren voor professionalisering. Ook zou er ruimte moeten zijn voor bijvoorbeeld het doen van praktijkonderzoek. Als leraar wil je meer objectief naar je lespraktijk kunnen kijken: waarom heb je dat gedaan, met welke grondslag, analyseren van de resultaten, etc.

Ruimte en eigenaarschap

Professionele ruimte en waardering zijn belangrijke voorwaarden om als leraar goed te kunnen functioneren. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is dat iedere leraar, net als iedere leerling, anders is. Voor groei en ontwikkeling van leraren bestaat dan ook geen blauwdruk. Leraren vinden het belangrijk dat de verantwoordelijkheid voor het onderwijs komt te liggen bij degenen bij wie het hoort. Dit betekent: Autonomie voor leraren in de school enigen middelen kunnen kiezen. Leraren moeten meer invloed in de scholen krijgen, maar niet over alles. We moeten ons wel op de kern concentreren, maar niet om alles eromheen. Leraren voelen dat er sprake is van een kantelmoment: verregaande autonomie van leraren en leerlingen is wenselijk. Als we niet oppassen valt het de verkeerde kant op: de leraar is dan pedagogisch bekwaam, maar verder wordt alles van buitenaf opgelegd.

Vragen voor de toekomst

Leraren kijken soms ook met enige onzekerheid naar de toekomst van het onderwijs. Vragen die hen daar bij bezig houden zijn:

- **hoe zien wij toekomst van onze leerlingen en hoe sluiten wij als leraren daarop aan?**
- **hoe ziet het leraarschap eruit als je straks 68 of 70 bent, en dan nog voor de klas staat?**
- **Gaat het in de toekomst nog over groepen, of gaat het over het individu?**
- **Met welke maximum groeps grootte kun je als leraar straks nog onderwijs goed onderwijs verzorgen?**

Algemene Onderwijsbond

Sint Jacobsstraat 22

3511 BS Utrecht

0900 - 463 62 62

